

LLORENÇ SOLDEVILA i BALART

Lina Casanovas, la ingenuïtat feta poema

El 17 de desembre del 2004, ens trobem a casa seva, un primer pis de l'edifici més esgarrifosament desentonant de tot Argentona, la casa de pisos de color verd lloro cacatua que hi ha darrere de l'Ajuntament Vell. La trobo al llindar de la porta amb uns infants que li ofereixen rifa de Nadal. Desestima de comprar-los. Entrem i al cap d'avall d'un corredor estret hi ha un menjador reduït però ple d'alegria, amb una gran gàbia amb lloretons (*pericos*) i la gosseta que no para de fer alegrois en veure que hi ha visita. En asseiem a l'entorn de la taula i a la vista de fotos i d'exemplars dels llibres que ha publicat comencem la conversa.

Vaig néixer un 27 de febrer de 1918, a Fajardo, un poblet de la companyia sucraera de Puerto Rico, el pare n'era el caixer i l'auditor, era una meravella d'home per als números, fill de l'Armentera. Va marxar de casa seva amb 14 anys i va anar a Caldes de Montbui on va enamorar-se de la mare. D'allí, se'n va anar a Amèrica, amagat en un vaixell, a fer fortuna per a poder-s'hi casar. La mare era filla de Caldes, la pubilla de cal Berenguer, una pastisseria on feien carquinyolis. Amb la mare van quedar que s'esperarien. Era una història d'amor amagada, una novel·la. Ella el va esperar dotze anys.

El pare tenia un oncle per part de la seva mare que vivia a Cuba i

havia fet diners amb el negoci de les sabates, que li va pagar els estudis d'anglès i comptabilitat a Amèrica del Nord, a Nova York. S'escrivien amb la meua mare, però les cartes que rebia i enviava ella eren per mitjà de la dida. Un dia el pastisser Berenguer es va ferir i va perdre definitivament el coneixement i ells es van poder casar. Es van casar i van anar a Montserrat i després s'embarcaren cap a Puerto Rico. Hi va estar trenta-dos anys fins que va morir la meua mare, quan jo tenia tres anys. A causa del mal embaràs, va quedar feble i va tornar a quedar embarassada de bessons i durant mesos no menjava, era morta, la van dur a Nova York a fer-li la cesària i jo diria que la van matar, desagnada, el patiment va durar disset dies i disset nits.

Vam venir a Catalunya a visitar les respectives famílies. Hi vam estar uns quants mesos. El meu pare hauria mort de tristesa per la mort de la meua mare. La companyia li va donar permís per a marxar i retrobar els ànims per afrontar la vida.

Al cap d'uns dies de la mort de la meua mare, va morir la dona de l'oncle que l'havia ajudat a estudiar. Els dos vidus van decidir fer un viatge per Espanya i a Madrid, l'oncle va enamorar-se d'una cambrera. I li va dir: jo vull casar-me amb aquesta dona. Aquella dona, la tia Victòria, casada amb l'oncle Francesc, a qui se l'havia mort l'únic fill que tenia, va convèncer el meu pare que els deixés en "adopció" la

seua filla i ja em tens cap a Guantànamo, hi vaig estar uns cinc anys.

M'agradava tant de llegir i escriure i manifestava el meu interès per aprendre de números i lletres, que em van ensenyar de tot abans d'anar a escola, un miserable col·legi i hi vaig escriure el primer poema. I rimava els poemes com ara, perquè amb la rima s'hi neix.

La tia Victòria, que m'estimava amb deliri, va escriure al meu pare que m'anés a cercar perquè no menjava res de res. Tenia set anys i només pesava 15 quilos. El meu pare se me'n va endur a Nova York, a casa d'uns amics, un valencià i una italiana de Brooklin, se'ls havia mort un fill i no en podien tenir cap més. La meua infantesa ha estat molt trista, perquè va ser com si no tingués ni pare ni mare. Hi vaig estar uns quatre anys, hi vaig perdre el català i el castellà, però hi vaig aprendre l'anglès.

Jo tinc dues ciutadànies, l'americana i l'espanyola. El meu pare es va tornar a casar amb una germana de la tia Victòria i no va tornar més, van tenir una filla que ha estat la meua única germana, que també es diu Victòria, jo tinc vint anys més que ella.

Als deu anys, tornant de Nova York, vaig a viure a casa de l'escultor Marcos Coll de Badalona, un bon amic del pare. Quan jo en tenia 18, el pare es casà amb la filla de l'escultor, que em va fer de mestra.

Vaig estudiar per a poder ser traductora de l'anglès, taquigrafia i

secretariat. També vaig fer d'institutori d'un nen tolit del braç dret de la germana del comte de Godó, que tenia una torre a Teià. Hi vaig guanyar les primeres 100 pessetes. Sóc vegetariana del néixer, el meu pare i la mare es van convertir en vegetarians per a què jo tingués una vida sana.

Una mica abans de la guerra anem a viure a Teià fins que es va acabar. Van passar molta gana i misèria. Vam tornar a viure a Badalona, a casa dels Coll. El meu

pare va trobar feina com a comptable a can Bonnin, mallorquí que tenia moltes botigues.

Em vaig presentar a una convocatòria de telefonista, destinada a Mataró, hi vaig ser tres anys, fins que vaig poder anar a treballar de taquígrafa de diferents empreses fins que vaig anar a parar a la Warner Bross, al Passeig de Gràcia. Hi vaig treballar uns set

anys. A la telefònica hi guanyava 75 pessetes al mes, ho dic perquè els joves en prenguin nota.

Va passar el temps, fins que vaig conèixer el meu marit, a Barcelona. Jo em dic Caterina, però tothom em deia Cati. Un dia, en una reunió, em deien perquè no dius un poema.

Jo vaig veure uns ulls que em miraven fixament, i aquell bon senyor ja no em va deixar de petja, i va ser el meu marit, es va enamorar d'aquell poema i de qui el deia amb tanta passió. Era un exsacerdot, Joan Bals i Orfila, fill de Menorca. Vam anar a viure amb els pares i la meua germana, a Barcelona.

El 1953, després de deixar la Warner vam venir cap a Argentona, volíem viure a la natura, volíem només els diners justos per viure i fer-ho al mig de la natura. Érem una gent especial, avui en dirien arrauxada. El meu marit treballava en un petit talleret de muntures d'ulleres, per la casa Cottet.

Can Boringas, on vam venir a fer de pagesos, ens va costar 250.000 pessetes. Però què sabíem nosaltres de pagesia! Els veïns d'aleshores, que ara ja són tots morts, en lloc d'ajudar-nos ens enganyaven. Després, el 1956, en Joan i jo vam anar a fer de masovers a can Terrades del Moltí. Aleshores, plorant, ens van abraçar, ens van demanar perdó per tot el que ens havien fet, perquè van veure que érem unes bones persones.

El responsable de la Warner sempre em va dir que quan volgués tornar tenia les portes obertes. Però, érem com érem... i ens vam quedar a pagès. A mi sempre m'han agradat els animals i en cuidava de tota mena. A can Terrades hi vam ser 20 anys, fins al 1976, cobrant d'un

senyor que era tan pobre que només tenia diners. Cobràvem dues mil pessetes al mes de sou.

No volíem treballar cuidant bèsties que s'hagin de sacrificar i no sabíem treballar la terra. Ens va dir que mentre ell visqués no ens en faria fora. Va convertir la finca en forestal i nosaltres n'èrem els guardians d'absoluta confiança. A en Joan el van fer capatàs i així va poder tenir una jubilació quan li va caler, tot i que no li tocava, per això el van fer fixo.

Abans del 76 vam tenir una tragèdia molt grossa, l'amo, sense avisar-nos ni dir res, va posar un restaurant a can Terrades i se'n va acabar la pau. Abans acollíem molt jovent, gent drogada, gent de tots colors, ens partíem el que teníem, vam fer una tasca... ens van estimar molt. Vam ser molt feliços. No l'interessava que li marxéssim, li convenia que ens hi quedéssim... Allò va ser la mort del meu marit, va tenir dues embòlies, el vaig tenir quinze anys com un invàlid. Una història molt trista.

No teníem un duro, vam anar a parar a can Rius, que en deien a can Torres, amics de molts anys. Ens van oferir aixopluc a les golfes de casa seva. Estava les vint-i-quatre hores pendent d'ell, era un nen de bolquers. Dúiem una vida molt humil i molt modesta.

Que quines lectures havia fet per a començar a escriure poemes?

El 1953, després de deixar la Warner vam venir cap a Argentona, volíem viure a la natura, volíem només els diners justos per viure i fer-ho al mig de la natura. Érem una gent especial, avui en dirien arrauxada

**ARGENTONA
INVERSIONS, SL**

Josep Fajas i Coll

C/ Dr. Farrero, 5
08310 Argentona
(Barcelona)

Tel 93 797 41 12
Fax 93 797 41 18
jfajas@hotmail.com

RAFFEL PAGES®
PELUQUERIAS

SALÓ ARGENTONA
Carrer Gran, 8
08310 Argentona
T 93 756 12 74

Cap! Les lectures que he fet, les he fet totes de gran. Ningú de la família va valorar res del que jo escrivia.

Quan en Joan complia 47 anys, li vaig escriure 47 poemes. Un dia se'n va anar a Ràdio Barcelona amb el llibre. En va llegir poemes. Li van demanar: d'on ho ha tret això? És de la meua dona. Li van dir que era una meravella. Va tornar amb un llibre de retòrica. Jo escrivia i escric molt en alexandrins... Vaig començar a comptar i em vaig adonar que els versos que escrivia eren correctes rítmicament i rimant com deia la retòrica. Escrivia indistintament en català i castellà, però cap al 1946 els faig tots en català. A can Terrades, a vegades, érem més de cent persones, i hi llegia els meus poemes. Algunes d'aquelles persones avui ocupen llocs de responsabilitat. Un em va dir perquè no escrius per als Jocs Florals de Caracas. Hi vaig enviar A cavall d'un estel, el 1966, i hi vaig guanyar el primer accésit de la Viola.

D'aleshores ençà, em vaig esforçar molt. Vaig rebre una carta d'un membre del jurat que em deia: vostè no deixi d'escriure mai per la glòria de Catalunya. A finals de 1966 surt el llibre, va costar 40.000 pessetes, el meu marit va voler veure'l publicat, ens el vam pagar nosaltres i se'n van fer 1.000 exemplars.

El segon títol, El retorn, de 1987, que el va pagar la meua germana, el va editar l'Aixernador i es va presentar aquí a Argenton, en un altre presidit per Marta Ferrusola.

Va morir en Joan i vaig estar deu anys sense escriure. No puc escriure ni quan estic massa trista ni massa alegre. En Domènec Puga i Batllori, un bon amic poeta, em va animar a participar als primers Jocs Florals de Martorell, li vaig dir que no podia escriure i em va dir: cerca en els calaixos i tria'n algun. Vaig

Lina Casanovas,
quan treballava a
la Warner Bros

seleccionar una sèrie de sonets sobre l'amor. No els vaig poder passar a màquina perquè la meua màquina la vaig regalar a un estudiant pensant que jo no escriuria mai més.

En el jurat hi havia Maria Aurèlia Capmany, en Josep Maria Ainaud de Lasarte... Vaig guanyar el primer premi, vaig llegir el poema en el teatre ple de gom a gom i em van acollir magníficament. I a partir d'aleshores, vaig tornar a escriure. Vaig guanyar el mestratge en Gai Saber dels Jocs Florals de la Gent Gran de Barcelona.

El tercer llibre, Mel i fel, me'l va publicar el 1991 en Joan Pannon a l'Aixernador. Després de la mort d'en Joan, el 1987, no m'he

tornat a presentar a cap més premi, perquè a mi això dels actes públics i homenatges..., no m'agrada concursar, perquè em fa il·lusió guanyar però també em sap greu que els altres perdin. Sóc molt especial, molt rara. Segueixo escrivint per a mi. Em moriré escrivint, xato.

És negra nit, l'estona ha passat ràpida. Tinc la sensació de deixar una Lina feliç de tantes vivències lligades a la poesia, a l'amor, a la puresa de cor, al sentit solidari de les persones... Estic convençut que són vuitanta-set anys plens de coherència i ideals. Valors que, avui en dia van ben escassos, per mal de tots plegats.